

якість передачі інформації. Саме тому сучасні програми підготовки орієнтуються на поєднання мовної практики з елементами професійного навантаження, наближеного до реальних умов служби [5, с. 125–126; 8, с. 516–517]. Такий підхід формує не лише мовну компетентність, а й готовність до її ефективного застосування у складній оперативній обстановці.

Отже, мовна взаємосумісність військовослужбовців є одним із ключових чинників ефективності багатонаціональних військових навчань. Вона забезпечує точність обміну інформацією, сприяє координації спільних дій, зменшує ризик помилок та підвищує рівень довіри між представниками різних армій. Комплексна іншомовна підготовка, зорієнтована на стандарти НАТО, практичне мовлення, термінологічну точність і стресостійкість, створює підґрунтя для повноцінної інтеграції українських військовослужбовців у міжнародне безпечове середовище [1; 2; 5; 8; 10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. NATO Standardization Office. Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations (AJP-3). Edition C, Version 1. Brussels : NATO Standardization Office, 2019.
2. NATO Standardization Office. ATrainP-5. Language Proficiency Levels. Edition A, Version 2. Brussels : NATO Standardization Office, 2016.
3. NATO Standardization Office. NATO Glossary of Abbreviations Used in NATO Documents and Publications (AAP-15). Brussels : NATO Standardization Office, 2021.
4. NATO. NATO phonetic alphabet, codes and signals. NATO News. 2017.
5. Мірненко В. Організація іншомовної підготовки військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах та основні фактори, що на неї впливають. *Military Science*. 2024. Vol. 2, No. 4. P. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2024.2.4.11>.
6. Канова Л., Тарасенко С. Іншомовна компетентність як складова частина професіограми офіцера Збройних Сил України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 46, т. 2. С. 121–126. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-2-19>.
7. Гончарук Л. Роль англійської мови для Збройних Сил України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 1(29). С. 635–645. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-635-645](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-635-645).
8. Драч О., Миронова І. Формування навичок говоріння у фахівців військової сфери згідно стандартів НАТО (NATO STANAG 6001). *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 1(47). С. 507–519. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-507-519](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-507-519).
9. Bureau for International Language Coordination. Best Practices in STANAG 6001 Testing. 2024.
10. Skilleås H. K., Grande B. Language Lessons Learned? NATO Requirements and Norwegian Officer Cadets. *Scandinavian Journal of Military Studies*. 2024. Vol. 7, No. 1. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.221>.

СМИК ІВАН АНДРІЙОВИЧ

здобувач вищої освіти бакалавра
факультету забезпечення державної безпеки
Київського інституту Національної гвардії України

ПОСМІТНА ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЇВНА

професор кафедри філології та військового перекладу
Київського інституту Національної гвардії України,
кандидат філологічних наук, доцент

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Державна мова – невід’ємний складник функціонування правової системи України та один із ключових інструментів реалізації публічної влади. Вона є не лише засобом комунікації, а й формою існування права, через яку закріплюють правові норми, здійснюють їх тлумачення та реалізацію. В

умовах воєнного стану значення державної мови суттєво посилюється, зокрема у сфері діяльності правоохоронних органів, що зумовлює актуальність дослідження.

Метою роботи є визначення ролі державної мови у правоохоронній діяльності, розкриття її функціонального значення та обґрунтування впливу мовного чинника на ефективність правозастосування в сучасних умовах.

Конституція України закріплює українську мову як державну та покладає на державу обов'язок забезпечувати її функціонування в усіх сферах суспільного життя [1]. У цьому контексті мова є одним із базових елементів правової держави, оскільки саме через неї забезпечується доступність права, його зрозумілість і передбачуваність.

У теорії держави і права юридичну мову розглядають як особливий різновид професійної мови, що характеризується точністю, формалізованістю та нормативністю [4; 5]. Вона виконує низку функцій: регулятивну (забезпечує вплив на суспільні відносини), комунікативну (забезпечує обмін правовою інформацією), інтерпретаційну (дозволяє тлумачити норми права) та охоронну (сприяє захисту прав і свобод людини).

Правоохоронні органи України є важливим елементом механізму держави, який забезпечує реалізацію правових норм, охорону правопорядку та безпеки. Їх діяльність охоплює процесуальну, адміністративну, оперативно-службову та організаційно-управлінську сфери. У кожній із цих сфер державна мова є обов'язковим інструментом здійснення повноважень, що забезпечує законність і юридичну визначеність [4].

Нормативно-правову основу застосування державної мови становить Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який визначає обов'язковість її використання органами державної влади, зокрема правоохоронними органами, під час виконання службових обов'язків [2]. Державна мова використовується у діловодстві, підготовці процесуальних документів, прийнятті управлінських рішень і здійсненні офіційної комунікації.

Важливе значення державна мова має у кримінальному процесі. Відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України, кримінальне провадження здійснюється державною мовою з гарантуванням права учасників процесу користуватися перекладачем [3]. Це забезпечує реалізацію принципів законності, рівності сторін і доступу до правосуддя, що є фундаментальними засадами кримінального судочинства.

У сфері адміністративної діяльності правоохоронних органів державна мова використовується у складанні протоколів, винесенні постанов, здійсненні контролю та нагляду. Від точності та логічності юридичних формулювань залежить правильність застосування норм адміністративного права та ефективність захисту прав громадян [4].

На окрему увагу заслуговує дисциплінарна діяльність правоохоронних органів. Проведення службових розслідувань, оформлення матеріалів дисциплінарних проваджень і прийняття рішень потребують дотримання високих стандартів юридичної мови. Порушення мовних норм може призвести до юридичних помилок, що, у свою чергу, впливає на законність і обґрунтованість дисциплінарної відповідальності.

Застосування державної мови безпосередньо пов'язане з рівнем правової культури та правосвідомості працівників правоохоронних органів. Володіння юридичною мовою на належному рівні є складником професійної компетентності правоохоронця та передумовою ефективного виконання службових обов'язків [5]. Недостатній рівень мовної підготовки може призводити до помилок у правозастосуванні та зниження якості службової діяльності.

У сучасних умовах цифровізації та розвитку інформаційних технологій значення державної мови у правоохоронній діяльності також набуває нових аспектів. Електронне діловодство, автоматизовані системи документообігу, бази даних і комунікаційні платформи функціонують на основі стандартизованої юридичної мови, що вимагає уніфікації термінології та дотримання мовних норм.

В умовах воєнного стану державна мова виконує додаткову інтеграційну та безпекову функцію. Вона забезпечує єдність правового простору, сприяє зміцненню державної дисципліни та підвищує ефективність управлінських рішень [6]. Крім того, використання державної мови є важливим чинником інформаційної безпеки та протидії дезінформації.

Отже, державна мова у правоохоронній діяльності є не лише засобом формального оформлення правових актів, а й ключовим елементом забезпечення законності, правопорядку та прав людини. Від рівня володіння державною мовою залежить якість правозастосування, ефективність діяльності правоохоронних органів і рівень довіри суспільства до них.

У сучасних умовах значення державної мови у правоохоронній сфері невідмінно зростає. Це обумовлює необхідність підвищення мовної підготовки суб'єктів правоохоронної діяльності, удосконалення мовних стандартів і забезпечення належного контролю за дотриманням мовного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змін.).
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI (зі змін.).
4. Бандурка О. М. Теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2021.
5. Тацій В. Я., Петришин О. В. Теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2022.
6. Шемшученко Ю. С. Правова система України в умовах воєнного стану. Київ : Юридична думка, 2023.

СОКОЛОВ ВЛАДИСЛАВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

викладач кафедри криміналістичного забезпечення та
судових експертиз навчально-наукового експертно-
криміналістичного інституту Національної академії
внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Воєнні злочини є однією з найтяжчих категорій міжнародних злочинів, що становлять серйозне порушення норм міжнародного гуманітарного права. Основні норми, що визначають поняття та відповідальність за воєнні злочини, закріплені у Женевських конвенціях 1949 року та Римському статуті Міжнародного кримінального суду.

Історично проблема притягнення до відповідальності за воєнні злочини набула особливого значення після Другої світової війни. Саме тоді були створені Нюрнберзький та Токійський міжнародні військові трибунали, які вперше заклали основи міжнародного кримінального правосуддя щодо осіб, винних у тяжких порушеннях законів і звичаїв війни. У подальшому міжнародна спільнота розвивала механізми притягнення до відповідальності через створення спеціальних трибуналів щодо злочинів у колишній Югославії та Руанді, а також через діяльність Міжнародного кримінального суду.

На жаль, проблема воєнних злочинів набула особливої актуальності для України після початку збройної агресії Російської Федерації. З 2014 року, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, на території України було зафіксовано численні факти порушення міжнародного гуманітарного права.

При дослідженні цього питання важливо розмежовувати поняття військового та воєнного злочину. Воєнні злочини - міжнародні злочини, порушення міжнародних законів та звичаїв війни. Воєнні злочини перераховані в статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Військові злочини - (стаття 401 КК України) кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством України порядку несення або проходження військової служби. На відміну від воєнних злочинів, військові злочини можуть вчинятися не тільки під час війни, а й в мирний час (наприклад, порушення статутних